

DE KORHAAN

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

verenigingsorgaan van de vogelwerkgroep het gooi e.o
verschijnt 6x per jaar

Redaktie : Henk Hardon
Andries Stoker
Wim Duurland

Redaktie adres : M. Simonszhof 84, 1216 LM Hilversum

Illustratie : Ronald Sinoo

Typewerk : Inge Karsemeyer
Marian Harder
Joke Hardon

Verzending : Beb Dwars-van Achterberg, Prinsenstr. 15, 1211 LS Hilversum
tel. 035-233973

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redaktie

De redaktie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren

De auteurs zijn zelf verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikelen

INLEVEREN COPY : UITERLIJK

15 MEI

INHOUDSOPGAVE

- 27 : Van de redaktie
- 28 : Programma
- 29 : Bestuursmededelingen
- 29 : Bezoek vogelobservatiehut Laarder Wasmeer
- 30 : Oproep
- 31 : Belevnissen in mijn herfsttuin
- 32:41 : Vogels Kijken in senegal (3)
- 41:43 : Fietsexcursie door Zuidelijk-Flevoland
- 43:45 : Ontvangen literatuur
- 45:46 : Veldwaarnemingen (Jos de Jonge)

VAN DE REDAKTIE

Van de penningmeester komt het verzoek uw contributie voor 15 mei te betalen. Ook hebben sommige leden f18.50 contributie overgemaakt i.p.v. f20.-. Wij verzoeken deze leden alsnog het resterende bedrag over te maken op postrekening 2529179 t.n.v. penn. Vogelwerkgroep Het Gooi e.o. te Weesp.

De werk-kontaktavonden zijn niet meer iedere maandag, maar met ingang van heden alleen nog maar op de avonden die in het programma zijn vermeld.

De subgroep nestkasten zoekt voor het landgoed Oud-Bussum een nestkastcontroleur.

Inlichtingen Han de Soete tel. 035-10834.

Vogels in Limburg. Dit boekwerk, wat is verschenen in de reeks publikaties van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, telt 224 pagina's en bevat een groot deel onderzoekgegevens uit de periode 1975-1984. In een aantal hoofdstukken zijn vele broedvogelgegevens verwerkt. Het boek is in de boekhandel verkrijgbaar voor f34,50. Leden van onze vereniging kunnen het boek tegen gereduceerde prijs f27,50 (incl.porto) ontvangen door overmaking op postrekening 1036366 t.n.v. Natuurhistorisch Genootschap te Maastricht o.v.v. 'bestelling vogels'.

De GRASPIEPER is het tijdschrift over vogels in Noord-Holland.

De Noordhollandse vogelwerkgroepen, verenigd in de S.V.N., geven het al weer vijf jaar samen uit. Ook uw vereniging dus.

De GRASPIEPER verschijnt vier maal per jaar, met nummers van 40 of meer pagina's. De inhoud is gevarieerd en steeds van meer dan plaatselijk belang. Naast artikelen over vogelbiotopen, gedrag, ecologie en voorkomen van Noordhollandse vogels, bevat het iedere keer een overzicht van bijzondere waarnemingen in onze provincie en informeert het over lopende onderzoeken (waar u eventueel aan mee kunt doen). Elk nummer bevat bovendien tal van prachtige vogelfoto's, op goed papier fraai afgedrukt.

Wie op de hoogte wil blijven van het wel en wee van onze vogels en het onderzoek daarnaar, kan de GRASPIEPER eigenlijk niet missen. Een abonnement kost slechts f 17,50 per jaar.

U kunt zich abonneren door dat bedrag over te maken op giro 22 29 714 t.n.v. de stichting Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland te Assendelft, onder vermelding van : de GRASPIEPER.

Doen! Of vraag een gratis proefnummer aan, door een kaartje te sturen naar: Nieuwe Weg 93, 1531 AC Wormer. Of bel even: 075-216375.

Een sticker van de GRASPIEPER ligt voor u klaar op de maandelijkse bij-eenkomst in de Goede Herder of op de werkavond in de Godelindeschool.

PROGRAMMA

- Donderdag 24 april Voor deze laatste lezing van dit seizoen is weer gekozen voor een wat algemeen onderwerp: "Bosvogels".
Onder deze titel zal de heer W. Janszen uit Harderwijk, voorzitter van de Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe, een dialezing in overvloeiprojectie houden. U zult prachtige opnamen zien van Havik, Sperwer, Buizerd en Wespindief in diverse verenkleedens:
Andere soorten die de revue passeren zijn o.a. de Vink, Keep, Specht, Koekoek, Kruisbek, Mees, IJsvogel, Steenuil en Houtsnip. De vogelplaatjes zullen worden afgewisseld met beelden van kikkers, paddestoelen en planten. De invloed van verschillende seizoenen is door de hele lezing heen zichtbaar.
Als lid van het Nederlandse Fotografen Gilde zal de heer Janszen ons zeker aantrekkelijke dia's laten zien.
Deze avond wordt gehouden in de Goede Herderkerk, Simon Stevinweg 146 te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.
- Zaterdag 26 apr. Fietsexcursie van een halve dag door de Eempolders.
Deze excursie staat onder leiding van Peter Dieperink en Adri Vermeule.
We verzamelen om 7.00 uur bij het Gemeentehuis van Eemnes.
- Zondag 11 mei Ochtendexcursie Oppad-Kromme rade, o.l.v. Adri Vermeule.
Vertrek om 6.00 uur bij het begin van het Oppad.
Hoe komt u bij het Oppad, komende van de Vreelandseweg gaan we over de brug van het Hilversumse kanaal, richting 'sGraveland, over de brug direkt linksaf, u komt dan op de Emmaweg. Hier begint het Oppad en de start van de excursie Laarzen en evt. regenkleding meenemen.
- Maandag 12 mei Werk-kontaktavond, om 20.00 uur in de Godelinde-Scholengemeenschap te Naarden.
- Zaterdag 24 mei Fietstocht langs de Vecht plassen.
We starten bij van Meurs Golfkartonfabriek, Fransekampweg 10 te Bussum, om 7.30 uur.
Deze excursie zal ongeveer een halve dag duren, en staat onder leiding van Adri Vermeule.
- Zaterdag 7 juni Fietsexcursie door Zuidelijk-Flevoland o.l.v. E.Lam
Aanvang 6.30 uur. We verzamelen ons bij de patattent in het Naarderbos.
Deze excursie zal de gehele dag inbeslag nemen. U moet in het bezit zijn van een goede "fietsconditie".
Meenemen brood, koffie/thee, bandenplakspullen, regenkleding, laarzen etc.
Opgeven bij Joke voor 27 mei. Zie ook verslag van vorige excursie elders in deze Korhaan.
- 3-4-5 oktober Najaarsweekend Schiermonnikoog.
U kunt zich voor dit weekend opgeven door contact op te nemen met Joke Hardon tel. 02154-18804 en door overmaking van f65.- op gironummer 2188759 t.n.v. Joke Hardon te Baarn.

BESTUURSMEEDEDELINGEN

-Het bestuur zoekt nog kandidaten voor de volgende functies:

- coördinator voor de subgroep nestkasten.
- iemand voor het organiseren van de lezingen op de ledenavonden.

Inlichtingen over deze functies kunt u krijgen bij Henk Hardon tel. 02154-18804.

Nieuwe leden:

R.Edwards	Larenseweg 224	1223 AB Hilversum	035-858702
Hr en Mw. J.Hamel	Elzenlaan 31	1214 KJ Hilversum	035-13251
N.van Elst	Keizer Ottostraat 44	1402 VS Bussum	02159-10304
R.Echerich	Lijsterbeslaan 3	1214 LN Hilversum	035-231176
P.horst	Jac van Campenlaan 323	1222 KJ Hilversum	035-859096
R.van Veen	Hoflaan 17	1241 XL Kortenhoef	035-63642
J.Bögaard	S de Vliegerlaan 23	1381 EE Weesp	02940-12720
Huisgenoot Mw. M.van Cooten			

Bedankt:

NH.Benninga Bilthoven
PJ v.d. Linden Hilversum

Adreswijzigingen:

M.Kloms	Remvardplaats	3871 MH Hoevelaken	03495-36793
J.A. Guldmond	Prinsengracht 23	1015 DK Amsterdam	020-232413
J.B.den Hoed	Taanderstraat 6	1271 TH Huizen	
F.Heilman	Dorpstraat 16	7361 AV Beekbergen	

BEZOEK VOGELOBSERVATIEHUT LAARDER WASMEER IN 1986

Jelle Harder

Zoals u bekend is staat er in het Laarder Wasmeer een prachtige vogelobservatiehut. Sinds de officiële opening van deze hut op 4 april 1984 zijn er vele honderden, misschien wel enkele duizenden, mensen in de vogelhut geweest. Tijdens de vele excursies die het Gooisch Natuurreservaat door het gehele gebied organiseert wordt ook altijd de hut even aangedaan. Een extra attractie dus! Met enkele leden van de Vogelwerkgroep zijn er de afgelopen twee jaar speciale bezoeken aan de vogelhut georganiseerd. In 1986 willen wij dit opnieuw realiseren.

Tijdens deze bezoeken wordt er alleen naar de vogelhut gegaan en daarin kan men een half uur tot enkele uren vertoeven.

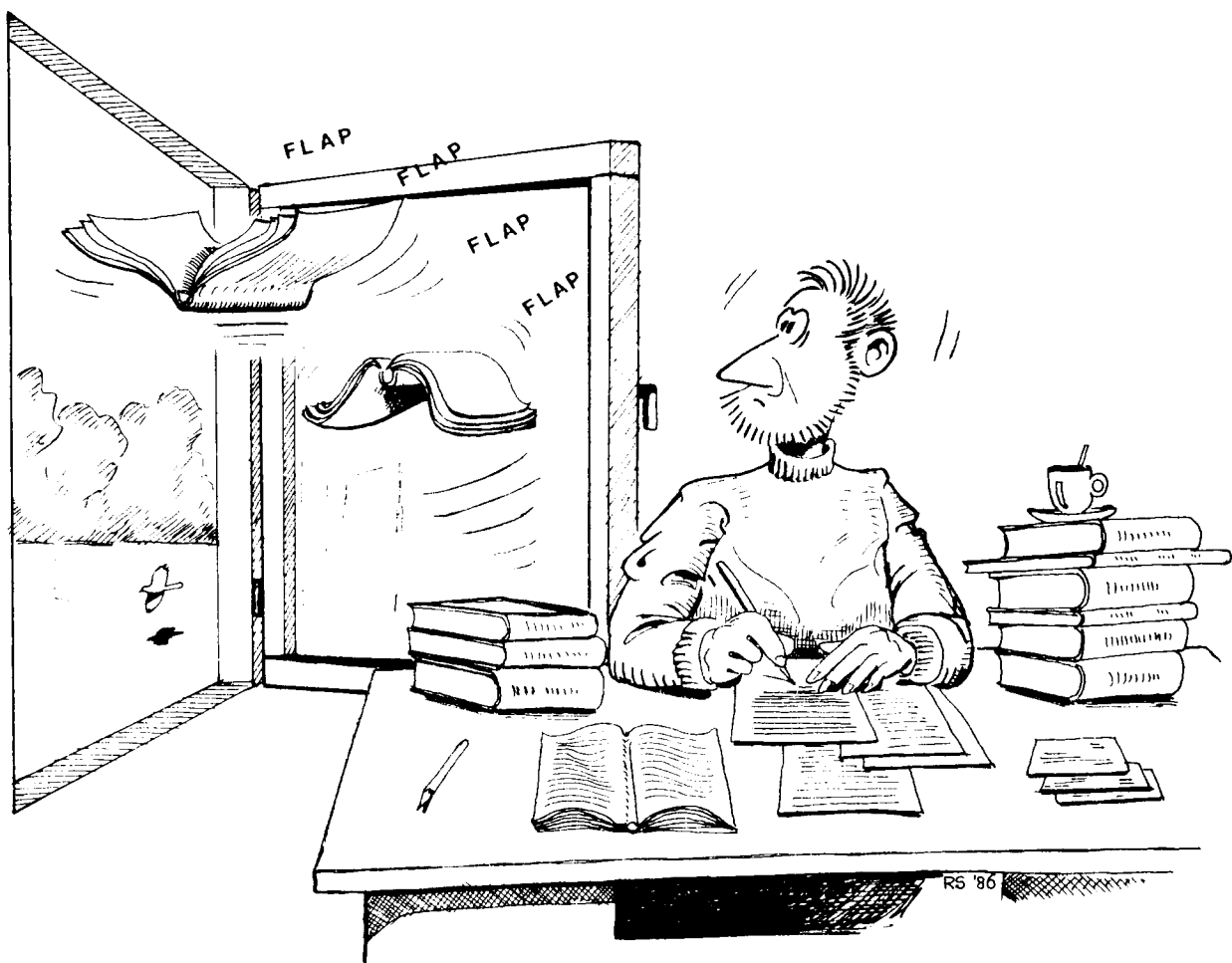
Alle excursies staan onder leiding van de vogelwerkgroep.

Bezoek is mogelijk in de maanden mei, juni, juli en augustus op iedere donderdagavond. Vertrek eerste bezoek om 19.00 uur, vervolgens om 19.30 , 20.00 uur en 20.30 uur.

Voorts worden er bezoeken georganiseerd op de eerste zaterdagochtend van bovengenoemde maanden. Vertrek eerste excursie 06.00 uur, vervolgens om 07.00 uur en 08.00 uur. Aansluitend kan om 09.00 uur een rondwandeling gemaakt worden met een boswachter of I.V.N. gids.

Startpunt van alle bezoeken is het toegangshek van het Laarder Wasmeer aan het einde van de Meerweg in Hilversum.

De Meerweg begint bij de Kamerlingh Onnesweg en ligt ongeveer in het verlengde van de Lorentzweg.

**Eind 1987 is het zover !
Ons Avifauna-boek vliegt dan uit.**

Maarr.... Zo gemakkelijk als hierboven gaat het echt niet. De tientallen leden die op dit moment nog hard werken aan dit unieke standaardwerk kunnen best wat hulp gebruiken ....

Ook bij de voorbereidingen voor de viering van ons 20-jarig bestaan in 1987 is extra man- en vrouwkracht zeer welkom ....

Iedereen kan meedoen .

Geef u op — het bestuur rekent op uw hulp !

Bel : 02153 - 15480 of 02154 - 18804

BELEVENISSEN IN MIJN HERFSTTUIN

E.M.Mulder-Eenjes

Zodra de eerste herfstdraden zich vertoonden was het meteen raak. Een grote kruisspin had een kabel gespannen (later noemde ik het zijn waslijn) van het terrasmuurtje tot naast de voordeur. Hij sloot met een dicht web daarachter de toegang af tot het verdere terras en het raampje, maar de glazenwasser vond dat niet erg en iedereen die aan de voordeur kwam was vol bewondering en eerbied voor de mooie, grote spin, die zich er niets van scheen aan te trekken als men bij hem knielde om hem nog dichterbij te kunnen bekijken. Twee keer, in het begin, is zijn web beschadigd, maar we hielpen hem het weer vast te hechten, en dan ging hij weer heel gauw middenin zitten. Twee keer zagen we ook een kleine spin bij hem maar dat was geen echte vriendschap. De eerste keer zagen we hem wegvluchten, en de tweede keer ging het heel vreemd. Onze spin had zich ingerold en hing als een cocon aan de draad. Maar één klauwtje stak eruit. Voorzichtig naderde de kleine spin, alsof hij nieuwsgierig was, en angstig tegelijk. En met recht, want toen hij aan de cocon toe gekomen was, stak deze ineens zijn klauwtje naar hem uit! Spinnetje er van door, en wij verbaasd over het gebeurde. Maandenlang heeft dit zo geduurd; toen moest ik een weekje op reis. Terug gekomen keek ik natuurlijk eerst naar het web: geen spin! Ja, toch: op de tegels lag hij, in stukken, vermorzeld, als een vies donker hoopje! Ik vond het echt een beetje een verdrietige thuiskomst, en sprak er met mijn buurvrouw over, die zich ook niet kon voorstellen welke onverlaat dit gedaan kon hebben. Bekenden niet, die wisten het allemaal. Tot mijn buurvrouw vertelde dat de flessen melk, die neergezet waren, gaatjes in decapsules hadden. Nu ging mij een licht op: De Koolmees heeft het gedaan! Aangetrokken door de flessen, waar de mezen vaak van de room proberen te snoepen, heeft hij ook de spin gezien en stuk gemaakt om ervan te kunnen eten. We waren blij dat geen mens de schuld had. De Koolmees kon het niet helpen, hij volgde zijn natuur. Eerder hadden we gezien hoe een Koolmees een spinneweb in de hulst voorbij vloog. Hij hield in, kwam terug, en zocht de spin uit het web. De spin maakte uit zelfbehoud nog een draad van ca. 1 meter (langer kan niet in één keer), deed dat een paar keer, zodat het leek alsof een bruidssluier achter het paar aan zweefde. Het was alsof je de Koolmees had zien denken: "Waar een web is, is ook een spin". Vroeger voerde ik vaak Koolmeesjes op de hand, dan gingen de Mussen er niet met de nootjes vandoor. Eens had ik stukjes van verschillende grootte. Het mannetje Mees landde, omspande stevig mijn vinger (soms waren zijn voetjes ijskoud, soms lekker warm) en nam het dichtstbij zijnde stukje. Tegelijkertijd zag hij dat er ook grotere stukken lagen. 't Was alsof ik hem zag aarzelen en overleggen: zal ik wegvliegen of een groter stuk nemen? Wat dacht U, hij legde "netjes" het kleine stukje op mijn hand terug en nam het dikste, dat het verste weg lag. Ook bij mussen en kippen heb ik voorbeelden van "overleg" gezien. Of is het gewoon een kwestie van welke drift het sterkst is?

Wordt vervolgd.

VOGELS KIJKEN IN SENEGAL (3)

Ronald Sinoo

Ten zuiden van de Sahara strekt zich over bijna de gehele breedte van Afrika een gordel van half-woestijn uit. Het klimaat van deze gordel wordt bepaald door een twee tot drie maanden durende regentijd en een negen tot tien maanden lange droge tijd. Gemiddeld valt er in dit gebied 250 tot 300 mm. regen per jaar, alleen in de regentijd.

De invloed van de grote Sahara neemt jaarlijks toe in deze gordel; een hete noordoostenwind, de harmattan, blaast enorme hoeveelheden woestijnzand in de vorm van stofstormen zuidwaarts.

Deze droge gordel, geteisterd door droogte en voortdurend bedreigd door de woestijn, is bekend onder de naam Sahel. Een schaars begroeid landschap onder een schroeiende zon. Bomen en struiken zijn aangepast aan een hard bestaan; taai, met kleine blaadjes en een dikke schors om uitdrogen tegen te gaan, en met centimeters lange stekels om vraat te beperken. Een kruidlaag is er niet; na een regenbui ligt er een groen waas over de doorgaans rode zandvlakten, van opkomend gras. Helaas wordt dit een steeds zeldzamer beeld, nu er al jarenlang nauwelijks regen van betekenis is gevallen.

In Senegal strekt de Sahel zich uit over de noordelijke helft van het land; het noordelijk buurland Mauretanië bestaat praktisch helemaal uit Sahel en uit woestijn. Dit land dreigt letterlijk van de kaart geveegd te worden door de onvoorstelbare hoeveelheden stof uit de woestijn, een lot, dat ook andere Sahellanden beschoren zal zijn als niet op korte termijn grootscheepse maatregelen worden genomen om de oprukkende woestijn tot staan te brengen.

Dwars door deze onmetelijke zandbak stroomt de Senegal op de grens met mauretanië traag naar zee.

De oorsprong ligt in het zuidelijk buurland Guinee-Conakry, in de hooglanden van de Fouta Djallon. De hier overvloedig vallende regens voeden de Senegal; het verval van de 1300 km. lange rivier is zeer gering. De overstelpende hoeveelheden water deden de Senegal dan ook jaarlijks ver buiten zijn oevers treden; vooral ver benedenstrooms kwamen grote stukken land onder water te staan. Door het tijdelijk karakter van de overstroming ontstonden vruchtbare gronden langs de rivier, waar mens en dier van profiteerden.

Tot voor kort was dit het heersende beeld.

De in 1977 opgerichte Organisation pour la Mise en Valeur du Fleuve Sénégal (O.M.V.S.), een samenwerkingsverband tussen Senegal, Mauretanië en Mali, heeft zich ten doel gesteld de rivier economisch meer rendabel te maken dan nu het geval is. Daartoe is besloten een aantal grote werken uit te voeren. De belangrijkste daarvan zijn de bouw van twee stuwdammen en de aanleg van een buitenhaven bij Saint-Louis. De stuwdam bij Manantali in Mali is het eerst voltooid, de stuwdam bij Maka-Diama aan de monding in Senegal is begin 1986 in gebruik genomen.

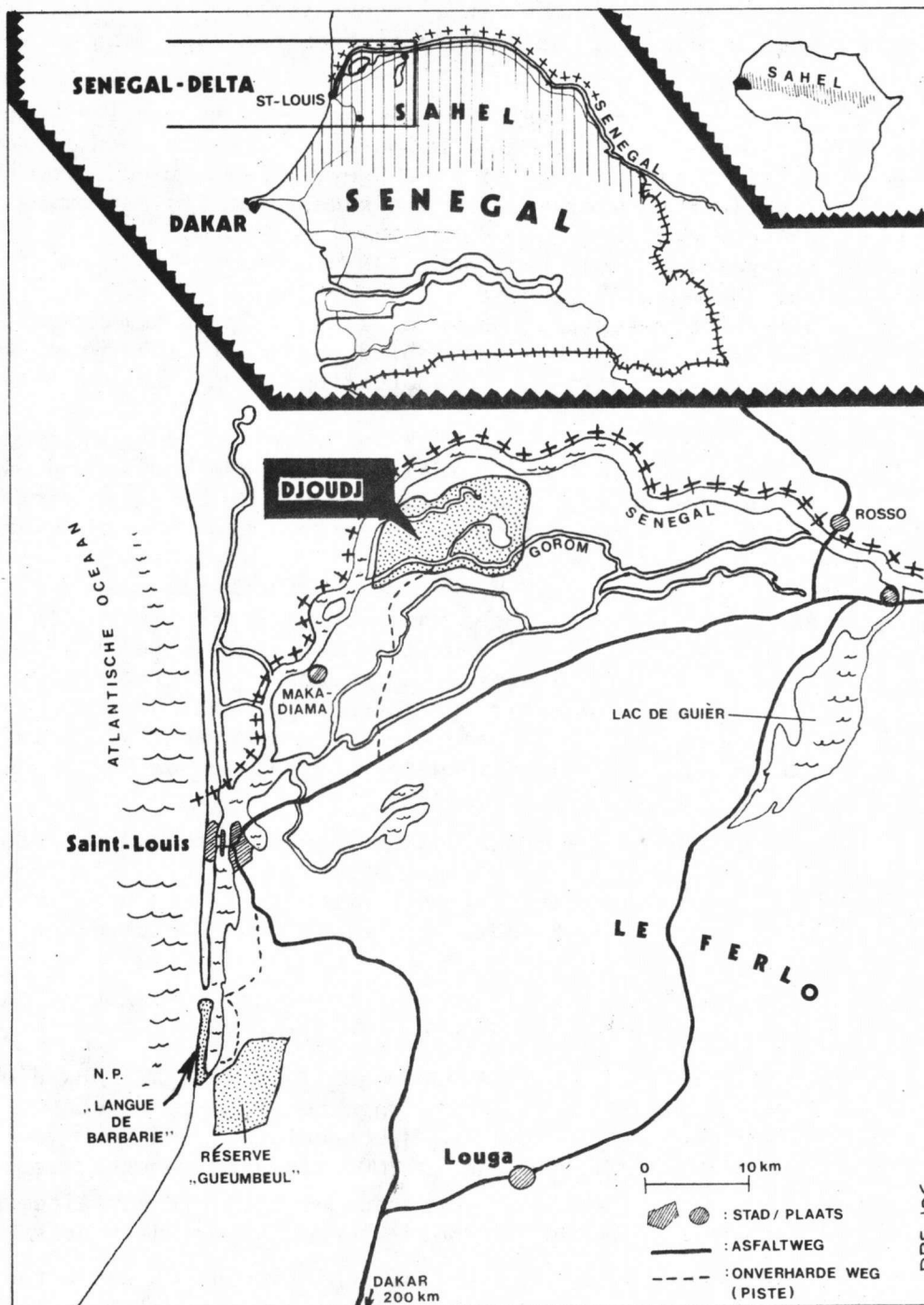
De gevolgen zijn ingrijpend te noemen. De overstroming, die elk jaar plaats vond, behoort tot het verleden; kunstmatige irrigatie zal voortaan het land vruchtbaar maken, samen met bemesting. De grote oppervlakken slik, die veel vogels voedsel boden, verdwijnen grotendeels; het economisch belang van de rivier weegt zwaar in de drie door droogte en armoe geplaagde landen.

Toch zijn er lichtpuntjes in de duisternis; vreemd genoeg hebben de uitgevoerde werkzaamheden gezorgd voor het voortbestaan van een heel belangrijk wetland in de delta van de Senegalrivier, zoals in dit verhaal nog zal blijken.

Djoudj, meer dan een Nationaal Park

De benedenloop van de Senegal vormt bij de monding een wirwar van zijriviertjes en zijkreken, de eigenlijke delta. De rivier mondt aanvankelijk uit in een brede lagune, van zee gescheiden door langgerekte, vrij brede zandbanken.

De uiteindelijke monding is gewoon een opening in de zandbanken, die "wandelt" als gevolg van stroming en slibafzetting. Een buitengewoon gevarieerd landschap is ontstaan door wisselwerking van zee, rivier en aangrenzend land. Vooral ten zuiden van Saint-louis doet het landschap sterk denken aan bv. de Muy op Texel, met duinvalleien en plasjes. Overbodig te zeggen, dat dit veel steltlopers aanlokt; met de lagune van de Senegal er direkt achter zijn er ook veel meeuwen en sterns te zien.

De zandbank, die zee en rivier van elkaar scheidt op de nauwe uitmonding na, heet Langue de Barbarie. Verlaten stranden, een beukende branding, wuivende filao-bomen.

De zuidelijke plaat, direkt onder de monding van de lagune, heeft de status van Nationaal Park.

Het vormt met zijn verlaten stranden een volmaakt veilige haven voor grote zeeschildpadden, die er elk jaar op donkere nachten aan land gaan om eieren te leggen.

Ten noordoosten van de prachtig aan de lagune gelegen, voormalige koloniale hoofdstad Saint-Louis is een tweede Nationaal Park gesitueerd. De Senegal takt hier een drietal zijriviertjes af, die Djeuss, Lampsar en Gorom heten, en waarvan vooral de laatste weer veel zijkreekjes voedt. Na een omweg komen de drie riviertjes weer uit in de hoofdstroom en de lagune.

Tussen Gorom en Senegal ligt het "Parc National des Oiseaux du Djoudj", vaak kortweg "Djoudj" of "de Djoudj" genoemd.

"Djoudj" is een watervogelreservaat van wereldklasse. Op de Ramsar Conventie van 1977, een belangrijke gebeurtenis op gebied van vogelbescherming, kreeg het als enig Westafrikaans "wetland" de beoordeling: "van mondiaal belang". Dat is voorwaar niet gering.

Toch had het geen haar gescheeld of dit park was voor altijd verloren gegaan. De grote droogte in de Sahel en in de zuidelijker gelegen hooglanden, waaronder de Fouta Djalon in Guinee-Conakry, had tot gevolg dat de Senegalrivier steeds minder water aanvoerde en dat de periodieke overstromingen aan zijn benedenloop meer en meer uitbleven.

Ook Djoudj, voor het vullen van zijn kreken sterk afhankelijk van de Senegal, deelde in de malaise. De afgelopen jaren waren de meeste kreken al in januari opgedroogd, terwijl ze vroeger in de goede tijd tot april water bevatten. De honderdduizenden watervogels, die er in de maanden na de regentijd te zien waren, verdwenen geleidelijk naar betere(nattere) gebieden. Een verergering van de situatie trad op toen de Senegalese regering de rivier tijdelijk omleidde in het Lac de Guier, om de drinkwatervoorraad van de hoofdstad Dakar zodoende veilig te stellen.

Djoudj heeft het geluk gehad, dat er bij Maka-Diama een stuwdam is gebouwd, naar het programma van de O.M.V.S. Het park bevindt zich nu tussen de stuwdam en het Lac de Guier, en van het water uit het stuwmeer dat in het Lac de Guier geleid wordt krijgt de Djoudj ook een deel. Dit betekende meteen de redding van het park.

De directeur van de dienst Nationale Parken van Senegal, de heer A.R.Dupuy, schreef mij op 15 januari van dit jaar over Djoudj het volgende:

..."Pour le Djoudj, le parc cette année est magnifique: les niveaux d'eau sont plus haut avec la mise en oeuvre du barrage de Diama et en conséquence la végétation ayant redémarré d'une manière spectaculaire l'on peut y observer en ce moment environ 500.000 canards, 20.000 flamants roses et toutes les nidifications (ardéidés, pélicans, cormorans etc...) ont parfaitement réussi. Le spectacle est fantastique et nous avons beaucoup de touristes".

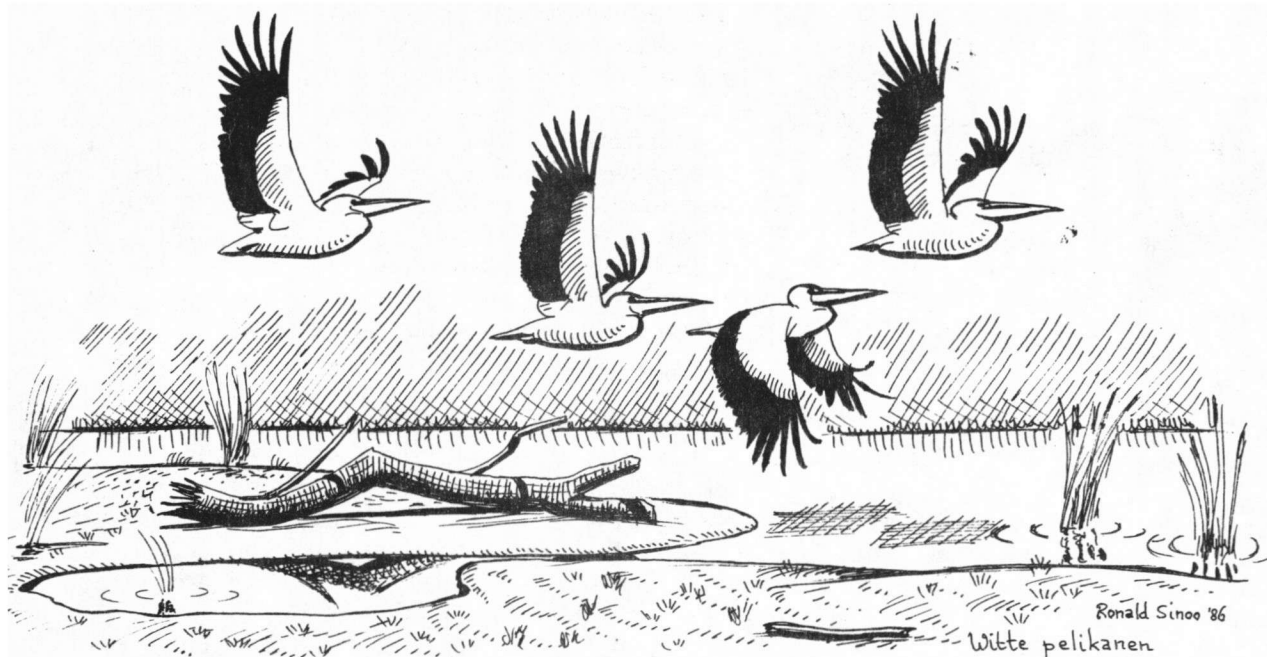
(..."Wat betreft Djoudj: het park is dit jaar schitterend; de waterstanden zijn hoger nu de stuwdam van Diama in gebruik is genomen en als gevolg van een spectaculair herstel van de vegetatie kan men er op dit moment ongeveer 500.000 eenden en 20.000 flamingo's waarnemen, terwijl alle broedgevallen (reigerachtigen, pelikanen, aalscholvers enz.) volmaakt geslaagd zijn. Het is een fantastisch schouwspel en wij hebben veel toeristen").

Zelf heb ik het park een jaar daarvoor bezocht, eind januari '85.

De meeste waterlopen stonden toen al bijna droog, en van de enorme aantallen watervogels was maar een klein deel over. Nietemin heb ik tien dagen lang rondgestruind in het park en er heel wat gezien. Het wordt tijd, dat ik hier nu wat meer over ga vertellen.

Op weg naar Djoudj.

Op uitnodiging van de dienst Nationale Parken kan ik op 23 januari 1985 meereizen met twee Senegalese parkwachters in een eenmotorig vliegtuigje. Wij stijgen op vanaf vliegveld Yoff en laten Dakar spoedig achter ons.

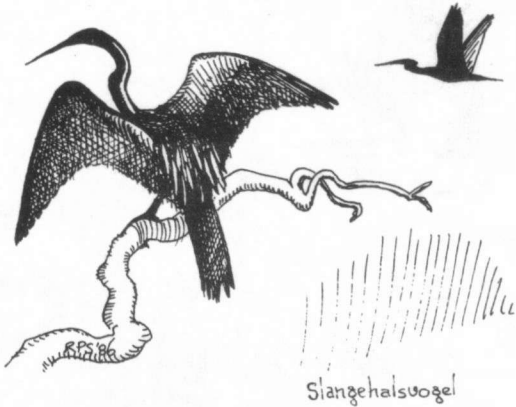
De vlucht gaat langs de kust, het is stralend weer. Duidelijk zijn onder ons verschillende duinmeertjes te zien, die blinken in de zon. Als een gigantische, met reuzenhand getrokken stippellijn tekent zich over de hele kustlengte de bosaanplant af, die aangelegd is om de duinen in stand te houden. De invloed van de Sahel wordt merkbaar; het landschap wordt kaler, vanaf deze hoogte te zien als een verkleuring van groen naar rood.

Als Saint-Louis in zicht komt, draaien we af naar het noordoosten. Uit het niets komt een rode mist opzetten, het volgende moment zitten we midden in een stofstorm. We moeten nu dicht bij de landingsbaan van het park zijn, maar het zicht is zo slecht, dat we uit moeten wijken naar Saint-Louis. Eenmaal geland, en uit het vliegtuig, zien we dat de toestand op de grond niet veel beter is. Eén van mijn metgezellen gaat opbellen naar het park om een auto te laten komen. We wachten gelaten af en drinken onderwijl koffie. Na twee uur is de auto er, een Toyota-terreinwagen. We leggen de vijftig kilometer naar het park in een uur af. Ik maak kennis met de beheerder van Djoudj, een Senegalees die Sara Diouf blijkt te heten, en met de parkopzichters, allemaal Senegalezen. Naar Afrikaans gebruik eet ik die avond mee met het parkpersoneel ten huize van de beheerder. In één van de hutten in het kampement krijg ik gratis onderdak; ik kan kiezen, want ze staan allemaal leeg. Er is niet één toerist.

De volgende morgen ga ik wat uitgebreider met Sara Diouf praten. Hij legt me uit dat de toestand van het park slecht is; zelfs de grotere kreken dreigen uit te drogen, wat normaal gesproken pas in april gebeurt en in goede jaren zelfs nog later.

Het kampement ligt prachtig aan de Gorom, één van de zijrivieren van de Senegal. Sara Diouf laat me de aalscholverkolonie zien op de tegenoverliggende oever; hier aan het water is het moeilijk voorstelbaar dat het park onder droogte lijdt. Het is een schitterend gezicht; twee tot driehonderd aalscholvers op de nesten in mangrove-achtige boompjes, niet hoger dan een meter of twee. Het is nog mooier dan in het Naardermeer, je hebt hier niet eens een schuilhut nodig.

Bonte IJsvogels bidden boven de snelstromende Gorom en vallen lukraak omlaag als ze vis zien; Purperreigers vliegen af en aan, de meeste landen in de moerasbosjes achter de aalscholverkolonie.

Slangehalsvogel

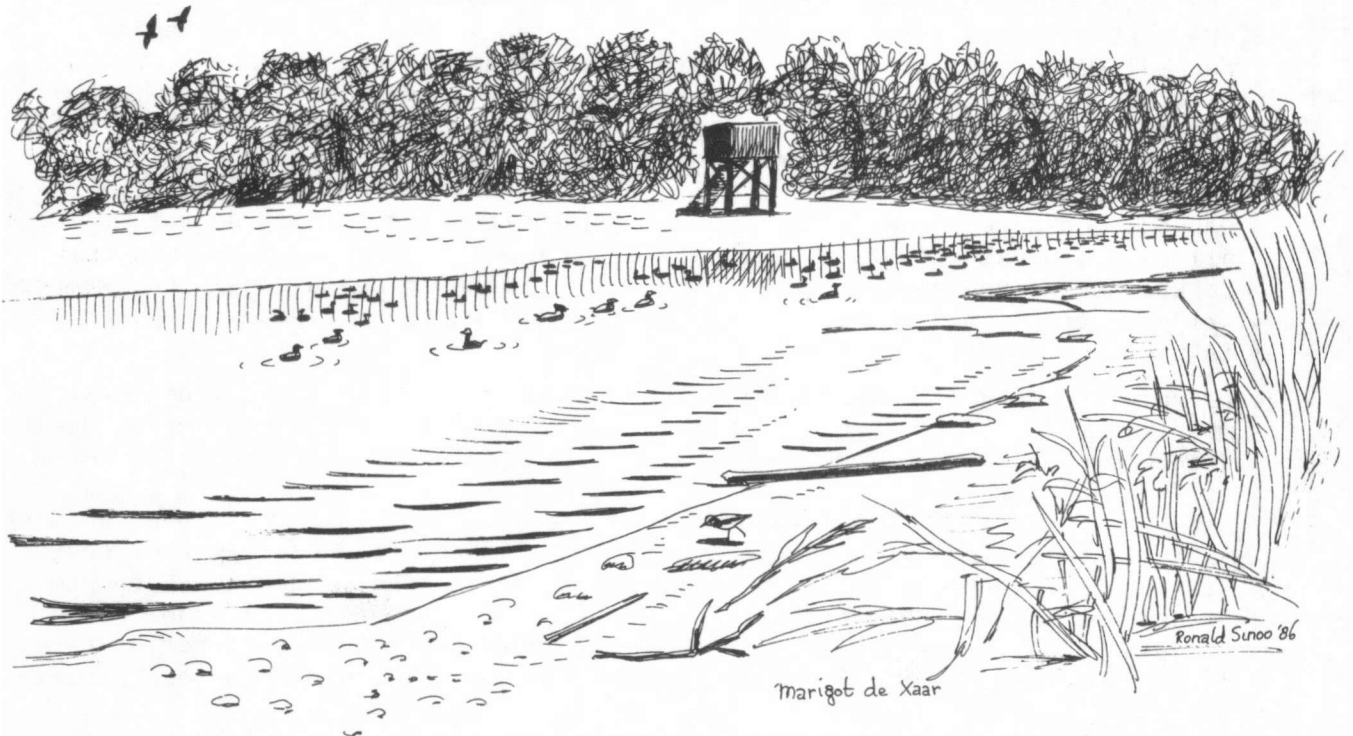
Plotseling ontdek ik op een lage tak boven het water een afwijkende aalscholver; met de kijker erbij blijkt het een Slangehalsvogel te zijn, een hele verrassing. Op de achtergrond zie ik Nimmerzatten voorbij vliegen, en Bruine Kiekendieven. Het is vrij koud, zo 's morgens vroeg. Niet meer dan een graad of twaalf; de uitstraling in de Sahel is 's nachts groot. De lucht is grauw door het fijne stof, dat nog steeds angeblazen wordt door de gure wind.

Sara Diouf stelt voor, een eindje met de Toyota door het park te rijden; hij wil me een pas gegraven kanaaltje laten zien, wat is aangelegd om de waterhuishouding van Djoudj te regelen, nu de boel op uit-

dragen staat. We hobbelen over de zandwegen, een flinke wolk stof in ons spoor opwaaiend. Struikjes en lage, parasol-achtige bomen bepalen het landschap. Alles ligt onder een laag geel stof. In de verte ontwaar ik een rij donkere bomen, die hoger lijken te zijn dan de andere. Sara zegt, dat de Marigot de "Gaarr" daar stroomt. (Later zie ik op de kaart, dat dit geschreven wordt als Khar, of Xaar; de x wordt uitgesproken als een harde g). Hij legt me uit dat het bewuste kanaaltje vanuit Gorom water in deze marigot (=kreek) laat stromen. Het is een noodgreep om het dieper in het park gelegen Grote Meer niet droog telaten vallen.

Het kanaaltje blijkt een op doorsnede V-vormige goot te zijn, die flink wat water aanvoert. Ik spreek met Sara af, dat ik op eigen gelegenheid terug zal gaan. De Toyota verdwijnt, een stofwolk achter de wielen.

De wind blaast hard over de kreek en er is geen vogel op het water te zien. aan de waterkant staat op hoge poten observatiehut, die ik voor dit moment maar links laat liggen.

Marigot de Xaar

Ik besluit het kanaaltje in zuidelijke richting af te lopen tot aan Gorom. Onderweg zie ik wat duiven en twee grielen (een Afrikaanse soort). Bij de Gorom gekomen, tref ik een groepje zandhoenders dat aan de waterkant

zijn dorst lest. Ze vliegen even later klapperend op. Het is hier een leuk plekje en ik besluit een tijdje te blijven. Als ik een kop koffie neem, en in de luwte ga zitten aan de waterkant, merk ik dat het warmer wordt. Terwijl ik mijn dikke trui uittrek, valt me plotseling een roodborstachtig tikken op in de moerasbosjes. Na enige tijd zie ik kleine zangvogeltjes scharrelen tussen de takken. Ze hebben bij de snavel een opvallend wit streepje, dat de wijnrode borst van de bruingrijze rug scheidt. Er blijken verrassend veel van deze Baardgrasmussen in de struiken te zitten. Later blijkt trouwens, dat je deze mediterrane trekvogeltjes overal hoort als je erop gaat letten. Steeds in de struiken aan de waterkant, nooit op de vlakke, valt me op.

Het valt me nu ook op, dat er in deopgedroogde modder een heleboel pootafdrukken staan van hoefdieren en jakhalzen. Mijn aandacht wordt op het zelfde moment getrokken door geritsel in de struiken recht voor me, alsof een vrij zwaar dier zich een weg baant.

Plotseling verschijnt er een wrattenzwijn, dat op een kalm drafje naar het ondiepe water

komt, recht op me af. Hij heeft me nog niet gezien, omdat ik stil zit, en nadert argeloos. Op tien meter afstand blijft hij stokstijf staan; hij heeft mij opgemerkt en kijkt me aan. Zonder in paniek te raken draait hij zich om en loopt even kalm weer weg. Ik voel een diepe bevrediging geen storend element te zijn geweest (hoewel het dier zijn dorst nu elders is gaan lessen), wat ik opmaak uit het feit, dat het wrattenzwijn zijn staart niet oprichtte onder het weglopen. Vluchtende beesten doen dit wel.

Voldaan kom ik tegen de middag terug in het kampement. Het eerste, wat ik daar zie, is een troepje wrattenzwijnen, vijf stuks, dat op een sukkeldrafje kalm door het kamp banjert. Op mijn vraag, of dit tamme dieren zijn, wordt door de Senegalezen ontkennend geantwoord. Ze zijn net zo wild als het exemplaar dat ik in het park tegenkwam.

's Middags bekijk ik met Sara Diouf het bescheiden museum, dat tegenover diens kantoor staat.

De wanden hangen vol foto's van watervogels en landschappen; een enkele opgezette vogel zorgt voor wat meer sfeer.

Als ik de foto's met Sara bekijk, krijg ik een idee. Ik stel Sara voor, dat ik een aantal tekeningen van vogels zal maken voor het museum. Dit als dank voor het gastvrij onthaal, dat ik hier heb gekregen.

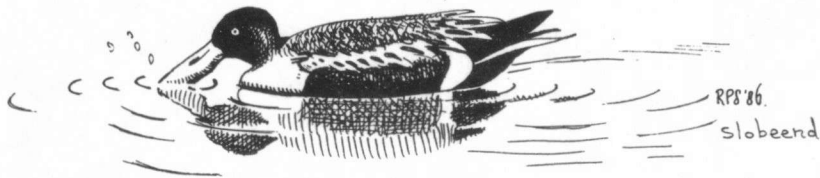
Hij bekijkt de tekeningen, die ik in een map heb meegenomen (omdat ik er eigenlijk nog mee bij de in de buurt van het park wonende auteur van de Vogelgids van West-Afrika, G. Morel, langs wilde gaan) en vindt het meteen een goed idee.

Zo verandert mijn vakantietripje in een veel voldoening schenkende werkvakantie; 's morgens vogels kijken, 's middags tekenen, tegen de avond weer vogels kijken en zwemmen in de Gorom. Elke dag een tekening.

Dezelfde avond ben ik weer present bij de aalscholverkolonie; tegen de schemering komen tientallen Kwakken van heinde en verre aanvliegen en landen in de bosjes vlakbij. De eerste, die ik zie, is een subadult, de tweede een juveniel, de derde een adult. De vogels zijn prachtig zichtbaar als ze in mijn nabijheid neerstrijken, de lange sierpluimen aan de kop wit afstekend tegen de grijze mantel.

Enkele langstaartige nachtzwaluwen spoken plotseling rond boven de rietzoom, geluidloos wendend enkerend op stijve vleugels. Vlakbij zitten twee Bonte IJsvogels te vrijen op een tak; het is een paartje, bij de één zie ik twee borstbanden, bij de ander maar een enkele borstband. Als de nacht op fluwelen voeten komt, en duisternis over de aarde spoelt, gehoorzaam ik en ga, want dit moet zijn wat zij bedoelt.

De volgende morgen brengt een verrassing; Sara heeft een fiets voor me te leen. Terstond peddel ik daar op naar de Marigot de Xaar, het laatste stuk moet ik lopen omdat de zandwegen te mul worden. Omzichtig sluip ik door het struikgewas onder de bomen

naar de waterkant. Dit keer heb ik meer geluk; een grote troep eenden houdt zich op in de kreek. Ik tel rond de zeshonderd Slobeenden en bijna evenveel Pijlstaarten. Op de oever aan de overkant lopen vijf wrattenzwijnen en een jakhals. Ik kruip stilletjes terug en loop ongezien achter de struiken een eindverder langs de kreek. Opnieuw sluipend naar de waterkant (Rambo is er niets bij) tref ik dit maal een troepje Roze Flamingo's en iets verder naar rechts in mijn blikveld een groepje Lepelaars.

Als ik even omhoog kijk denk ik heel even een vliegtuig te zien, maar het is een laagvliegende Pelikaan, een Witte.

Later vliegen er nog enkele over. Dit jaar komen ze waarschijnlijk weer niet tot broeden, bedenk ik spijtig. Een Zwartkruintsjagra kweelt een wondermooi lied boven me in de bomen, en een Rosse waaiersstaart flitst voorbij. Teruglopend naar mijn fiets zie ik een heel grote loopvogel in het veld. Hij gaat op de wieden, en vliegt op een kleine honderd meter voor me langs naar het noorden. In de vogelgids zoekend kan ik hem tenslotte determineren als het mannetje van de Arabische Trap.

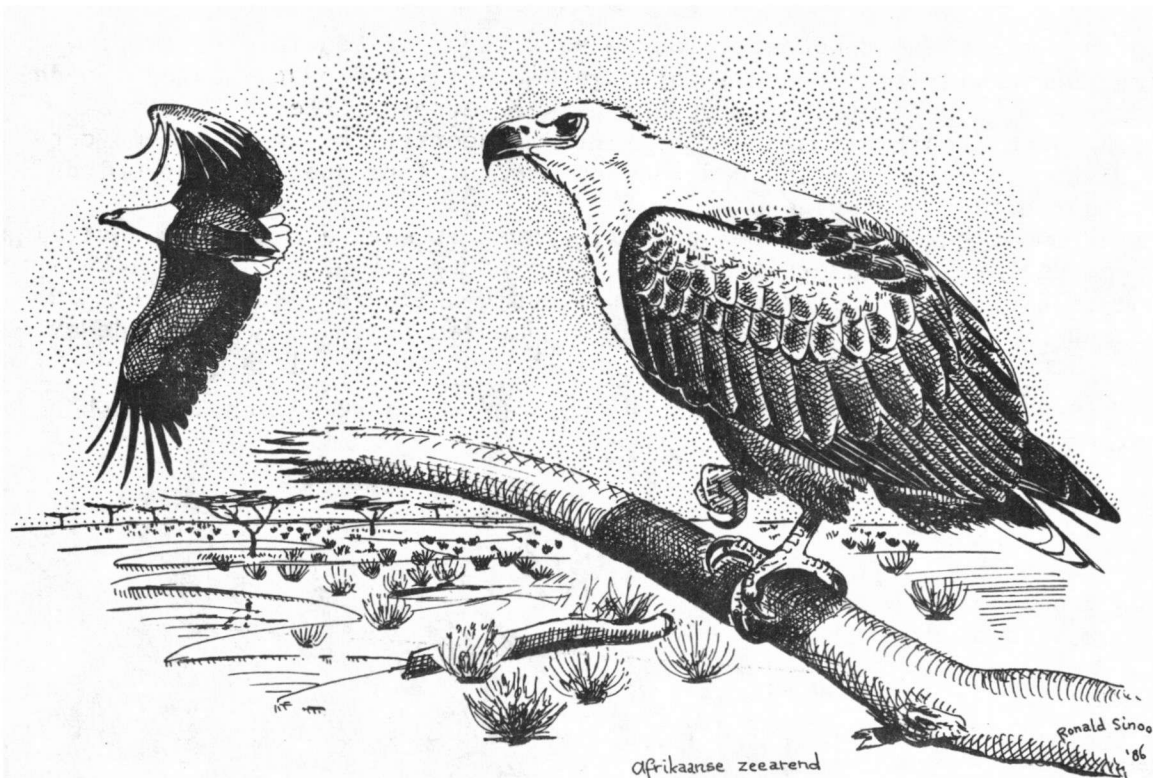
Nog een slag groter dan de Europese Grote Trap is dit één van de grootste vogels in Afrika, die de vliegkunst nog machtig is. Dan lijkt een Roodkopklauwier die langs de weg op een struikje zit, maar bar klein. Het rossige koppie vlamt in het helle zonlicht en de witte schouderplekken blinken fraai in de donkere mantel.

Op de terug weg passeer ik de Gorom via een dam, vlak bij het kampement, en ontdek twee Afrikaanse Zeearenden in een kale boom aan de oever.

Boven het water cirkelt een Visarend, met lange vleugels af en toe biddend op één plek, schuin omlaag duikend, de plons is op deze afstand duidelijk hoorbaar. Tevreden kan ik aan de koffie en de arbeid in het koele restaurant.

Aan het eind van de middag loop ik de Gorom een eindje af naar het oosten. Het kampement beschikt weliswaar over wasplaatsen, maar voor mijn dagelijks bad geef ik de voorkeur aan de rivier boven een donker washok.

Het water is trouwens hetzelfde, de genoeglijke ceremonie laat zich bij de rivier prima combineren met vogels kijken, zeker aan het eind van de middag.

De Gorom is spaarzaam omzoomd met bomen; van enig struikgewas langs de rivier is nauwelijks sprake. De zandvlakten gaan zonder noemenswaardige oeverstruwelen over in het water. Slechts bij een kleine aftakking, die een dood zijarmpje van de Gorom vormt, is sprake van een dicht boomstruweel, maar ook hier weer zonder ondergroei.

Aan de overkant van de twintig meter brede rivier ligt daarentegen wel dichte begroeiing in de vorm van ondergelopen moerasbos; hier ontbreken juist weer de hogere bomen.

Met de rug naar de rivier kijk ik uit over het eindeloze Sahellandschap; de middaghitte zindert over de droge vlakte, en in de verte zie ik door de kijker de trillende contouren van een karavaan kamelen, gehoord door een Peulherder. Lopend langs de Gorom bereik ik de dode zijarm; in het zand staan sporen van een loopvogel, drie tenen zonder achterteen. De afdrucken zijn tien centimeter groot en ik begrijp, dat ze van een Arabische Trap afkomstig moeten zijn. Twee minuten later vliegt er inderdaad zo'n knaap op van achter de bomen. Daarbij valt me op, dat van de lange poten niets te zien is in de vlucht. De gestrekte hals geeft het vliegbeeld een gansachtig aanzien, maar de vogel vliegt als een grote arend, met "vingers" aan de vleugeluiteinden die buigen onder het grote lichaamsgewicht.

Ik zie verder nog een Steppenkiekendief jagen boven de boomtoppen langs de rivier, een duidelijk lichter gekleurde vogel dan de Grauwe Kiekendief, die ook acte de présence geeft. Boven de Gorom scheren Reuzensterns, en Purperreigers en Grote en Kleine Zilverreigers vliegen laag boven het moeras aan de overkant. Op grote hoogte zeilen Witte Pelikanen in kringen op thermiek en troepjes Aalscholvers landen met zovende vlerken op de nesten.

Als ik mijn kleren uittrek om te gaan zwemmen, hoor ik iets verderop aan de waterkant geslobber en geplas. Nieuwsgierig zwem ik er naar toe en zie vijf dromedarissen staan drinken. Later blijkt, dat er kleine troepjes van deze dieren vrij door het park zwerven, wat voor een Nationaal Park eigenlijk niet in de haak is. Ook blijken koeien er in niet onaardige aantallen al grazend een aanslag te doen op de parkvegetatie.

Het enige, wat ze daar tegenoverstellen is mest en een onderkomen voor de Geelsnavelosepikkers, die met vijf of zes exemplaren tegelijk op één koe gaan zitten en huidparasieten zoeken.

Terug in het kampement noteer ik nog een Tjiftjaf en een Vale Spotvogel, en twee Sporenkieviten op de kleine afvalhoop bij de dienstwoningen van de parkwachters. Ook stoot ik een op het parkeerterrein zittende Nachtzwaluw met een lange staart op; als hij iets verder neerstrijkt, kan ik hem voor- zichtig tot op korte afstand naderen. Zijn schutkleur doet hem versmelten met de dorre bladeren op de grond.

Er zijn zowaar enkele toeristen gearriveerd en ik maak een praatje. Het zijn Fransen, die een paar dagen blijven. Ze willen veel vogels zien, en ik vertel ze van mijn eigen bevindingen. Het wordt een geanimeerd gesprek dankzij de gemeenschappelijke interesse. We dineren samen en bomen tot diep in de avond over Djoudj, Senegal, natuur en vogels, geholpen door de rijkelijk vloeiende wijn.

De volgende dag zit ik al vroeg aan de Marigot de Xaar, en behalve Slobeenden en Pijlstaarten zie ik er nu ook heel wat Zomertalingen.

Ze blijven ook hier het liefst in dekking in de oeverbegroeiing en vertonen zich niet bij de andere eenden op open water. Ik noteer nog vier Rietzangers in een struik in het water en weer veel Purperreigers.

Op de terugweg over de dijk merk ik een woestijnlynx op, die

kalm door het veld draaft. Van Sara Diouf hoor ik later, dat ik de derde ben die deze grote kat hier heeft gezien. Zeer tevreden ga ik weer aan het werk.

Tot zover deze indruk van Djoudj. Ik heb er tien dagen lang een fantastische tijd gehad en het museum kunnen verrijken met evenveel tekeningen. Ondanks de veel te kleine aantallen watervogels kwam ik ogen tekort en daarbij heb ik nog slechts een klein deel van het park gezien. De totale 16.000 ha. moeten nu, in 1986, weer twee tot drie miljoen vogels herbergen als ik de verhalen van Dupuy mag geloven.

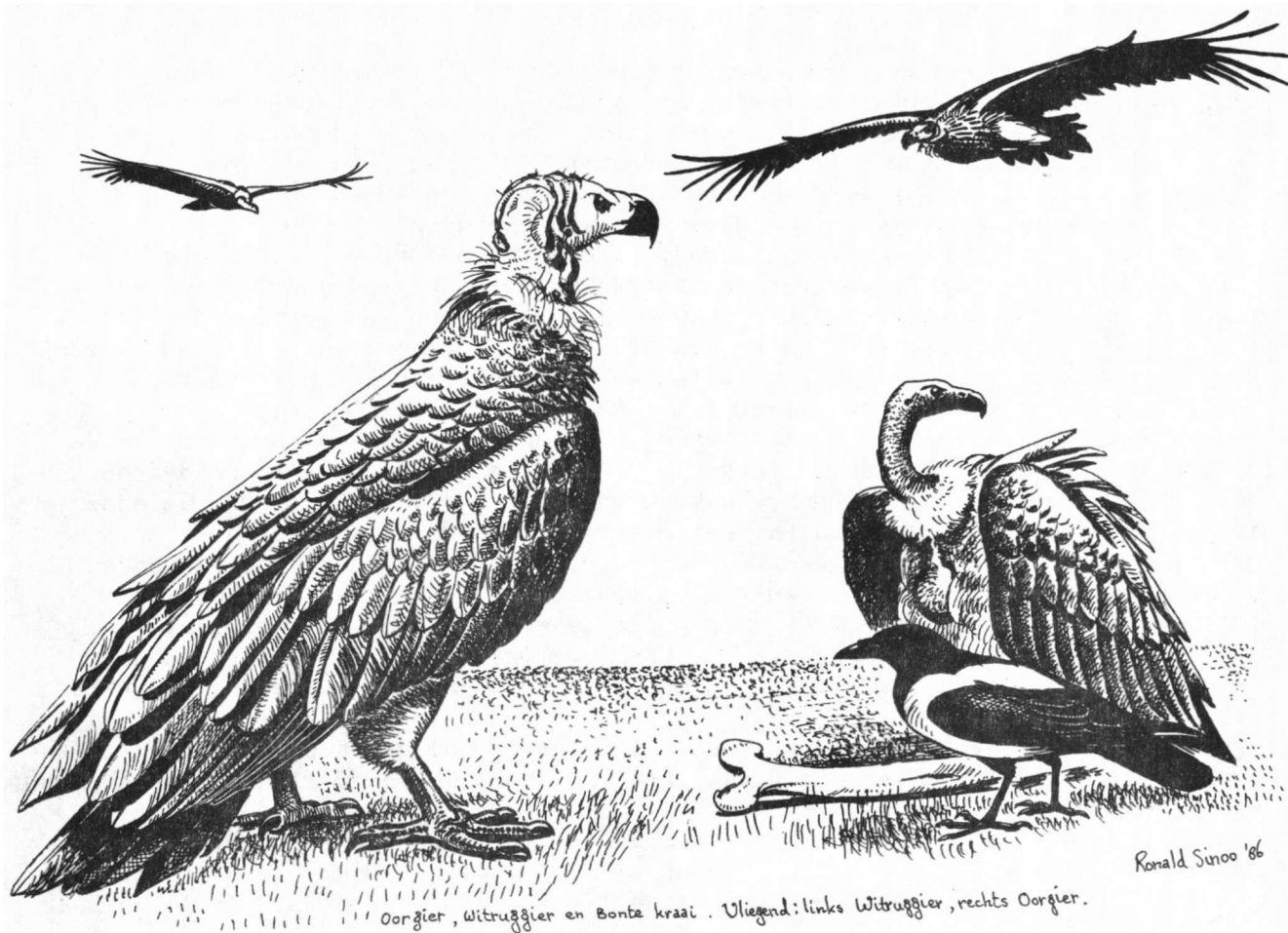
De toekomst van het Parc National des Oiseaux du Djoudj lijkt weer net zo zonnig als het weer in Senegal. Laten we hopen, dat dit reservaat tot in lengten van dagen een veilige, welvarende haven mag zijn voor de miljoenen eenden en steltlopers, zangvogels en diversen, die onze winters te koud vinden. Al zijn ze uit het oog, toch zijn ze in het hart, want wie voelt niet die dankbaarheid als vele hier in het voorjaar toch weer terugkeren?

Ook al zijn dit goede berichten, we mogen niet uit het oog verliezen, dat een groot deel van de Senegalvallei een uiterst onzekere toekomst tegemoet gaat. De 7 miljoen hectaren kunstmatig bevoeide gronden, die zullen ontstaan uit het ambitieuze programma van de O.M.V.S., kunnen belangrijke veranderingen tot gevolg hebben voor de ecosystemen en de daarvan afhankelijke vogelwereld. Zaken als kunstmest en onkruid- en insektenbestrijdingsmiddelen gaan een grote rol spelen en waartoe dat kan leiden weten we, dunkt mij, heel goed uit eigen ervaring. Wij zullen de ontwikkeling scherp moeten volgen en in overleg met de regeringen van de betrokken landen moeten trachten een verstandig beleid mogelijk te maken.

Hier ligt een grote taak voor het Ministerie van Ontwikkelingshulp, dat altijd een lange termijnplanning heeft voorgestaan. Nu dient bewezen te worden, dat men het milieu ernstig neemt in de internationale samenwerking.

Oorgier, Witruiggier en Bonte kraai . Vliegend: links Witruiggier, rechts Oorgier.

Ter afsluiting toch weer even terugkomend op het vogels kijken: niet alle vogels hebben het moeilijk in de door droogte geteisterde Sahel. Op eerdere tochten heb ik grote aantallen gieren zien eten van de kadavers van koeien en geiten, die vaak zomaar langs de weg liggen. Bijgaande tekening toont twee soorten en een "Bonte Kraai". Vaak zie je hele troepen Witruiggieren in het veld, maar de veel grotere Oorgier of Lappengier is zeldzamer. Wat uiterlijk en gedrag betreft lijkt de laatste veel op de Monniksgier, ook de grootte komt overeen. De Bonte Kraai op de tekening geeft een indruk van de grootte als we weten, dat deze Afrikaanse kraaiesoort even groot is als onze eigen Bonte en Zwarte.

Hoe je ook over deze taferelen mag denken, de vogelaar in ons wint het op dat moment en we zijn heimelijk blij, dat er zoveel van die prachtige, fiere roofvogels zijn. Deze stand wordt niet bedreigd.

FIETSEXCURSIE DOOR ZUIDELIJK FLEVOLAND OP 2 MAART 1986

Willem Weitjens

Terwijl ik lag te wachten op het afgaan van mijn op kwart over zes afgestelde wekker hoorde ik buiten de felle baltsgeluiden van het bosuilenpaar, dat naar we hopen, nu eindelijk de 2 jaar geleden opgehangen nestkast als broedplaats gaat gebruiken.

Om 6.50 uur stapte ik vol goede moed op mijn fiets, de thermometer wees -7° C aan, er stond een oostenwind en het was helder en droog, kortom het weertype dat al ruim 3 weken heerste.

Bij het vertrekpunt, station Bussum zuid, stonden excursieleider Erik Lam met Femke en 4 mannen te wachten, de andere excursieleider, Jaap Mekel was nog niet aanwezig. Hij veronderstelde naar later zou blijken, dat de excursie om 8 uur zou aanvangen.

Om 7.15 uur besloten we te vertrekken en Erik "de verschrikkelijke" ontwikkelde direct een flink tempo met als gevolg dat bij Naarden de eerste deelnemer, naar ik denk voor hem zelf, het verstandige besluit nam om af te haken.

De 6 overgeblevenen gingen door via de buitenvest richting Naarderbos. Gelukkig waren er in de weilanden achter Fort Ronduit veel ganzen te zien, waardoor ik even bij kon komen van de eerste inspanningen.

Er zaten enkele honderden ganzen, in meerderheid Kolganzen, verder Grauwe en een tiental Brandganzen. Na het Naarderbos voerde de tocht via het Muiderzand, langs het dichtgevroren IJmeer, met een flinke oostenwind op kop was het wat je noemt "afzien". Mijn been en rugspieren kwamen al sterk in opstand en de in me opkomende gedachten van als dat al na 10 km. zo is, wat moet het dan met nog ongeveer 80 á 90 af te leggen kilometers, zette ik maar snel uit mijn hoofd.

In het weiland rechts achter de dijk weer vele ganzen, nu waren de grauwe in de meerderheid, in de enkele wakken in de ijsvlakte links van ons vele eendensoorten echter in kleine aantallen, Grote Zaagbekken, Nonnetjes, Brilduikers, Smienten, Kuif- en Tafeleenden, Wilde eenden, een paartje Krakeend en wat Futen.

Bij Pampushaven hielden we een korte rustpauze, de snor en baarddragers hadden even de gelegenheid om de ijspegels weg te plukken en we aten en dronken wat.

In het bouwland zagen we behalve een paartje Canadese ganzen, 3 soorte zwanen, nl. Wilde-, Knobbel-, en Kleine Zwanen. Prachtig was de door de vlakte rennende groep reeën, grote stofwolken achter zich latend, een beeld dat we die dag vele malen zouden zien.

We gingen weer op weg en ik bedacht dat Erik waarschijnlijk bewust een hoog fiets-tempo aangaf, want het alternatief was verkleumen, alleen door flinke krachtsinspanning bleven we warm.

Om ca. 10.00 uur arriveerden we bij Blocq van Kuffeler waar ons een uitgebreide schaft werd vergunt, achter het gemaalgebouw uit de wind en in de zon smaakten het brood en de koffie voortreffelijk en voelde ik m'n danig aangetaste krachten weer terugkeren.

Ondertussen hadden we in het gedeeltelijk open liggende water aan de andere kant van het gemaal een interessante waarneming gedaan nl. een vrouwtje Middelste Zaagbek. Ze bevond zich tussen wat Wilde eenden, Nonnetjes, Futen, Koeten en een vrouwtje Brilduiker. Juist toen we onze ijzeren rossen weer bestegen om de barre tocht voort te zetten klonken er kreten van achter ons en kwamen in hoog tempo 3 jonge mannen aangefietst, geitenwollen sokken, klompen en oude zwarte fietsen.

U begrijpt het al, onze ploeg werd versterkt met 3 "echte", onder hen de tweede excursieleider, Jaap Mekel.

Ze gaven weinig uitleg over het te laat zijn, gingen met Erik op kop rijden en wij maakten dankbaar gebruik om achter hun brede ruggen enigzins uit de wind te fietsen. In het begin werd er zo nu en dan gestopt om te kijken naar de eendensoorten in de diverse wakken in het Markerwaardijs en naar kleinere vogelsoorten aan de landzijde, we ontdekten een Oeverpieper, Koolmezen, Pimpelmezen, Staartmezen, Fraters, Kramsvogels. Ook kwam er beweging in de stootvogels, Torenvalken, Buizerds, Blauwe Kiekendieven, een Sperwer en zelfs een Bruine Kiekendief liet zich zien.

Tijdens het tweede deel van de etappe naar de Knardijk werd er hard doorgesleurd, helaas hielden de vogels zich verborgen en werd er dus niet meer gestopt.

Met de uiterste krachtsinspanningen kon ik in het wiel blijven, echter honderd meter voor de Knardijk moest ik lossen en ben ik m'n spieren een andere beweging te geven gaan loden.

Bij 't in de berm van de Knardijk rustende gezelschap aangekomen, maakte ik de grap dat ik was afgestapt omdat ik een Roerdomp zag en dit werd gelukkig goed begrepen.

We reden nu met de wind van opzij de aan weerskanten van de weg met auto's van schaatsers volstaande Knardijk af om een flink stuk voorbij de waarnemingshut in de luwte van de dijk tegen de rietkraag opnieuw de inwendige mens te versterken.

In de zowaar al aardig warme zonnestrallen was het heerlijk verpozen en toen we na een kwartiertje weer opstapten om via de andere zijde van de Oostvaardersplassen de terugtocht te aanvaarden zag ik het weer allemaal zitten, vooral met de gedachte dat de wind verder hoofdzakelijk in de rug zou blazen.

Ondertussen lieten zich steeds meer stootvogels zien vooral Buizerds, enkele Ruigpootbuizerds, Torenvalken en Blauwe Kiekendieven, ook was er veel ganzentrek en zagen we enkele groepen Sijsjes en Fraters.

Via de Praamweg trokken we dicht langs het Oostvaardersderdorpgebied en in de hoop een van de in de afgelopen weken gesignaleerde Zeearenden te zien maakten we nog een kleine voettocht, daarbij ontdekten we wel een van de daar uitgezette Heckrunderen en een Pools Konik paardje.

Over het ijs van de Lage en de Hoge vaart en een aantal hindernissen, als greppels en dijken reden we door de Almeerderhout naar de Gooimeerkust.

Behalve verschillende van de al genoemde vogelsoorten zagen we een Smelleken, een groep prachtige Putters met in hun midden een Barmsijsje en tussen wat Wilde eende een opvliegende Wintertaling.

Bij de Gooimeerkust aangekomen vond er een scheiding der geesten plaats, de drie jonge honden hadden zich al te fiets op het ijs gestort richting Huizen aan de overkant, een van de overige verkoos de terugweg over de Stichtse Brug en een andere vertrok richting Almere naar familie.

Persoonlijk voelde ik veel voor de fietstocht over het ijs, daar dit de nog af te leggen afstand flink bekortte.

Ik volgde nauwkeurig het bandenspoor van mijn voorgangers op enige afstand gevolgd door Jan en nog wat verder door Femke en Erik.

Met de zon achter waren eventuele wakken goed te zien en zo stapten we bij het surfstrand Huizen behouden aan land. Om ca. 17.30 uur was ik thuis, zeer vermoeid maar tegelijkertijd voldaan over de geleverde prestatie.

Een hele dag in de natuur strijd leveren tegen de elementen in afwisseling op je normale levenspatroon geeft een soort "kick", een verruimend gevoel.

Erik, Femke, Jaap en verdere tochtgenoten, bedankt.

P.S. We zagen totaal een kleine 60 soorten vogels.

ONTVANGEN LITERATUUR

Samenstelling: Leny Reddingius

Argus, Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg 10, no 4, nov. 1985:
Ecologie en biotoopbeheer - Dierpopulaties - Fauna als speelgoed
De jachtwet, zin en onzin - Wildschade aan landbouwgewassen -
Recreatie in natuurgebieden.
Verder wordt aan een groot aantal diersoorten, waaronder alle
bejaagbare vogel- en zoogdiersoorten, een apart artikel gewijd
waarin aan de orde komen: biotoop, voedsel, schade, populatie-
dynamiek en voorkomen, bedreigingen, beheer en bescherming.

Debakel, NJN, jrg 12, no 1:
Slootbeheer - Natuurbeschermend eten.

Dutch Birding, Stichting Dutch Birding Association, jrg 7, no 4. 1985:
Blauwvleugeltaling te Moerdijk in mei 1985 - Witkopenende
Amsterdam in februari 1985.

De Gierzwaluw, KNNV/VWG Amsterdam, jrg 23, no 3, 1985:
Vogeltopografie - Broedvogels van de Lange Bretten e.o. in 1984
(het gebied ligt ten n.o. van Halfweg).

De Graspieper, Samenw. VWG's N.H., jrg 5, no 4, december 1985:
De broedvogelstand van Zwarte Kraai en Ekster op Texel - Afwijk-
end gedrag van Lepelaars - Broedvogels in West-Friesland Oost
in 1983 - Ganzen in Noord-Holland in de winter '84/'85.

De Grauwe Gans, Stichting Vogel- en Natuurwacht Zuid-Flevoland, jrg 1 no 4
december 1985:
De Oostvaardersplassen, enkele ecologische notities - Grote
Franjepoot in Zuid-Flevoland in juli 1985 - Broedgeval Gekraagde
Roodstaart bij Blocq van Kuffeler in 1985 - Geslaagd broedgeval
Buidelmees in Zuid-Flevoland in 1985.

De Grutter, Vogelbeschermingswacht Zaanstreek, jrg 9, no 6, december 1985:
Kluteninventarisatie 1985 - Het gedrag van de Kokmeeuw - Door-
trek van Kemphanen in het Wormer- en Jisperveld.

- De Kleine Ratelaar, IVN afd. Gooi e.o., jrg 7, no 6, december 1985:
- De Kruisbek, Vogelwacht Utrecht, jrg 28, no 5, december 1985:
Broedvogelinventarisatie Nijenrode 1982 - Invasie Koekoek op Leusderhei.
- De Meerkoet, Natuur- en Milieufederatie Wierhaven, no 3, 1985 :
Weidevogelbescherming 1985 - Vorsttrek en wintervogels in januari 1985 - Broedvogelinventarisatie Medemblik 1985.
- De Mourik, VWG Rijk van Nijmegen, jrg 11, no 5, december 1985:
Het Witgatje in het Rijk van Nijmegen e.o. 1960-1984- Rivierentelling december 1983.
- Natuur en Milieu, Stichting Natuur en Milieu, jrg 9, no 12, december 1985:
Kustuitbreiding bij Den Haag onnodig en niet gewenst.
- Idem, jrg 10, no 1, januari 1986:
Tropisch hardhout: gebruik en alternatieven - Milieuaspecten van ontginning en occupatie van Siberië - Nederland verspeelt veel van zijn iepen, niet door ziekte, maar door zuinigheid.
- Natuur Nabij, IVN Eemland, jrg 13, no 5, december 1985:
Lieve-heersbeestjes.
- Perketutter, NJN afd, Hilversum, jrg 15, no 1, oktober 1985.
Idem, jrg 15, no 2, december 1985:
Zweefvliegen in Hilversum.
Idem, jrg 15, no 3, 1985.
- Polygonum, NJN afd. Naarden/Bussum, jrg 2, no 5, 1985:
Vleermuizen - Het GNR en hun reservataatsbeheer.
Idem, jrg 3, no 1, 1985:
Bossen, deel II.
- Prutschepper, NJN afd. Laren/Blaricum, jrg 22, no 9, 1985:
Papegaaidviker.
Idem, jrg 23, no 2, november 1985:
Mossen.
- De Steenloper, VWG Den Helder, jrg 3, no 21, december 1985:
Spreeuwippen - Stootvogels IV - Zeetrekweekend oktober 1985
"Laatste" verslag broedvogelonderzoek weidegebied Mariëndal - Zwaluwen rond het fort Erfprins (bij Den Helder)
- Tijftjaf, VWG der ACJN, jrg 29, no 2, niet gedateerd:
Ganzen in het Leekstermeergebied, overwintering en trek - De Fazant, gepoot bejaagd en bespot; beknopte historie - Bosvogels - Vogel trek over de Oostereng in het najaar van 1983 (De Oostereng is gelegen ten oosten van Bennekom).
- Vanellus, Bond van Friese Vogelbeschermingswachten, jrg 38, no 6, november/december 1985:
Reptielen in Ooststellingwerf: een inventarisatie - Nazorg in 1985 - Het Grote Wielengebied - De hooiwagenspin, uw huisgenoot?
- Te Velde, Veldbiol. Werkgroep Gelderse Vallei en Eemland, no 30, dec.1985:
Territoria van enkele moerasvogels langs de Stichtse Brug - Vogelwaarnemingen op de Leusderheide - De flora van "Ponlijntje". (Het geïnventariseerde spoorwegtraject ligt binnen de gem. Amersfoort en loopt ongeveer noord-zuid; n-begrenzing spoorwegemplacement, zuid-grens snelweg A 28) - Enkele vogeltellingen in Arkemheen - Het Soesterveen; resultaten van afplagen.
- Veld en Vitrine, december 1985 no 91:
Hybride van Wilde Eend en Krakeend - Dwaalgasten langs het strand - Over bovisten en een bijzondere boleet.
- Het Vogeljaar, Stichting Het Vogeljaar, jrg 33, no 5, november 1985:
Waarom zijn er zoveel soorten vogels? Verspreiding van Zilvermeeuwen: vogels op de voet gevolgd - Iets over de vogels van het open water van IJsselmeer, Waddenzee en Noordzee - De beken van Brabant - De broedbiologie van de Tortelduif - Over de dynamiek in de verspreiding van broedvogels - Over het vangen en ringen van Fraters in Nederland - De veldwaarnemer en de ornithologie - De amateur-ornitholoog. Wie is dat en wat doet hij?

Vogels, Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, jrg 6, no 31 januari/februari 1986:
 Grote Lijster - Werkgroep Vogelsterfte in gevaar - Roodborstjes-
 Nederlandse vogelkijkpunten - Oog in oog met de Buizerd - De
 zwart-wit revolutie (Eksters en Kraaien)- Vogels rondom uw huis
 Vogelwaarnemers uit vroeger eeuwen - De No Stormvogel -
 Lepelaar.

De Wijde Blik, Tijdschrift voor Natuur en Milieu in Gooi, Vechtstreek e.o.
 no 4, 1985:
 Afvalstoffenbeleid - Vuile handen - PolemieK - Gifatlas - Klein
 chemisch afval - Persleiding.

Zicht op Sticht, Stichtse Milieufederatie, jrg 3, no 1, januari 1986:
 Rapport "Mest in Utrecht".

VELDWAARNEMINGEN

Dodaars	1	5-02	Wijde Blik Kortenhoef	JJ
Roodhalsfuut	1	23-12	Pampushaven Almere	HD/HDsr
Roerdomp	1	18-01	Dammerkade Ankeveen	Exc.
"	1	7-03	Omg. Blocq. v. Kuffeler Almere	HD
Canadese Gans	2	2-03	Flevopolder t.h.v. Pampushaven	EL/Exc.
Brandgans	+140	1-03	Naardermeent	DJ/JHd
Rotgans	7	27-12	Stichtse Brug, OV *	HD
"	+ 95	1-03	Naardermeent	DJ/JHd
Kolgans	363	14-01	Eempolder-N	DJ
"	300-400	15-01	Coversbos Hilversum, OV	RS
"	50?	13-02	Naardermeer (slaapplaats op ijs)	RP/RL
Rietgans	112	14-01	Eempoldernoord-N	DJ
" (fabalis)	35	14-01	" (zgn.geelbekken)	DJ
"	+ 200	1-03	Naardermeent	DJ/JHd/PD
"	400a500	6-03	Egelshoek Hilversum	JJ
Bergeend	1	14-01	Eempolder-Z	DJ
"	4	24-01	Slikveld Holl.Brug	JW
"	3	7-03	IJmeer bij strand M'berg	JW
Krakeend	2mn+3vr	23-12	Oostvaardersdijk Almere	HD/HDsr
Smient	min.4	14-12	Laarder Wasmeer	PP
"	+ 10	18-01	Dammerkade Ankeveen, OV	Exc.
"	2 mn	8-03	(Wak in) Breukeleveense Plas	JJ
Mandarijneend	1 mn	28-02	Langs Kortenhoefsedijk (wak)	BM
Eidereend	1 mn	7-03	Oostvaardersdijk Almere	HD
Grote zeezeend	2 vr	23-12	" "	HD/HDsr
Brilduiker	9	5-02	Wijde Blik Kortenhoef	JJ
Nonnetje	7	10-12	Laarder Wasmeer	PP
"	3	14-01	Eempolder-N (in waai)	DJ
"	8	18-01	Bergse Pad Ankeveen	Exc.
"	8	19-01	Laarder Wasmeer	JH
"	7	5-02	Loenderveense Plas (wak) Loosdrecht	JJ
Middelste zaagbek	1 vr	2-03	(Wak bij) Blocq v.Kuffeler Almere	EL/Exc
Grote zaagbek	1	14-01	Eempolder-N	DJ
" "	2	23-02	Naardermeer	FB
" "	4	7-03	IJmeer M'berg	JW
" "	2pr	8-03	Breukeleveense Plas (wak)	JJ
Havik	1 vr	1-12	Laarder Wasmeer	PP
"	2	11-02	Naardermeer, baltsvlucht	RP
Sperwer	1vr	19-02	Achtertuint Bussum, met prooi (merel)	SB/e
"	1vr	7-03	Omg.Vondelschool Bussum, stootduikend op groep Spreeuwen	HD
Ruigpootbuizerd	1	23-12	Omg.Pampushout Almere	HD/HDsr
"	1	10-02	Blaricummerhei	EF
Buizerd	10	14-01	Eempolders (geheel)	DJ
Zeearend	1	8-03	Vijfde Loosdrechtse Plas	DJ
BlauweKiekendief	1mn+2vr	23-12	Omg.Pampushout Almere	HD/HDsr
" "	1	14-01	Eempolder-N	DJ
" "	1	14-02	Naardermeer	RP/RL
Smelleken	1vr	23-12	Omg.Muiderzand Almere	HD/HDsr
"	1mn	2-03	Hoge Vaart, Z-Flevoland	EL/Exc
Scholekster	1	27-12	Muiderzand Almere	HD
Bonte Strandloper	4	15-12	Egelshoek Hilversum, rondvliegend in groep van + 150 Kieviten	JvD/MPt

Grutto	3	9-03	Stichtse Brug	EL
Wulp	+350	27-12	Meentweg Eemnes	HD
Houtsnip	1	22-02	Corversbos Hilversum	ND/AV
Drieteenmeeuw	1	21-02	Muiderzand Almere	HD
Holenduif	12	14-01	Eempolder-Z	DJ
IJsvogel	1	20-01	Gooilust 's Graveland	ND
Groene Specht	1	15-01	Corversbos Hilversum	RS
" "	1	17-01	Hoorneboeg Hilversum	WD
" "	1	1-03	Weiland bij Raaweg Hilversum	JW
Zwarte Specht	1	10-03	Landg.Spanderswoud 's Graveland	WD
Kleine bonte specht	1	9-02	Bantam Bussum	MN
" " "	1	23-02	Eindegooi Hilversum	HR/RSt
Kuifleeuwerik	1	28-29-11	Jan van de Heydenstraat Hilversum	PP/LH
Huiszwaluw	3	3-11	Dammerkade Ankeveen	LHt
Waterpieper	1	14-01	Eempolder t.h.v. Eemmond	DJ
" "	35	20-01	Egelshoek Hilversum	HR
Grote Gele Kwikstaart	1	9-01	(ook 20-1) RWZI-west Hilversum	PP
Witte Kwikstaart	1	20-01	" "	PP
Rouwkwikstaart	1	7-03	Slikveld Holl.Brug	HD
Klapekster	1	7-03	Knardijk Lelystad	HD
Vuurgoudhaantje	1	5-01	Ten Katelaan Hilversum	LH/PP
" "	2	13-01	Dudokpark "	PP
Kramsvogel	16	20-01	Gooilust 's Graveland	ND
Grote lijster	1	20-01	" " (zingend)	ND
Glanskop	1	20-01	" "	ND
Kuifmees	1	23-02	Blaricummer Eng	LVw/JVw/JJ
Boomklever	2	15-01	Corverlaan Hilversum (luid fluitend)	RS
Sneeuwgorst	2(1pr)	2-02	Omg.Blocq.v.Kuffeler Almere	Wwt/JWt
Keep	7	16-01	Egelshoek Hilversum	ND/BD
Putter	4	1-03	Tuin van Lennepl. Hilversum	EL
Groenling	min. 55	17-01	Kuil v.Koppel Zuiderheide Laren	PP
Frater	8	8-01	Leemkuilen Hilversum	PP
Kneu	+8	27-12	Omg.Slikveld Holl.Brug	HD
Barmsijs	min. 2	7-12	Laarder Wasmeer, OV	PP
"	min. 2	16-12	" " "	PP
"	+ 20	23-12	Omg. Almere Buiten	HD/HDsr
Goudvink	2mn+3vr	30-12	Omg.Spant Bussum	HD
Appelvink	1	6-02	(ook 10 en 17-2) Boomkleverlaan Bussum, foeragerend onder vogelkers	FB
"	3	14-02	Crailo Milit.terrein	FB/S
"	8	8-03	van Lenneplaan Hilversum	EL
Ringmus	14	16-01	Egelshoek Hilversum	ND/BD
Bonte Kraai		23-12	Zuid Flevo-polder Almere	HD/HDsr
Raaf	1	21-01	Omg. Oude Haven Hilversum OV (opgejaagd door kraaien en kauwen)	ND

Met dank aan de inzenders:

BD - B.Dwars-Achterbergh	LH - L.v.'t Hoff	RS - R.Sinoo
FB - F.Beffer	LHt - L.Hartog	RSt - R.Stringa
SB - S.Bloemendaal	DJ - D.A.Jonkers	.S - .. Steltman
HD - H-Dwars jr	JJ - J.de Jonge	AV - A.Vermeule
HDsr - H.Dwars sr	El - E. Lam	JVw - J.Verwey
JvD - J van Dort	RL - R.Leurs	LVw - L.Verwey-Sonius
ND - N.Dwars	B M - B.Magriijn	JW - J.de Wilde-van Meurs
PD - P.Dieperink	MN - M.Nieuwenhuis	Wwt - W.Weitjens
WD - W.Duurland	MPT - M.Poot	JWt - Joris Weitjens
EF - E.Frater Smid	PP - P.v.d.Poel	e - echtgerote
JH - J. Harder	RP - R.v.Poelgeest	exc. - excursie VWG
JHd - J.Hardon-v-Velsen	HR - H.Russer	

OV* - Overvliegend

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Het dagelijks bestuur

Voorzitter : H.Hardon, Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn, tel. 02154-18804
Sekretaris : W.Bindt-Bonnes, Oude 's-Gravelandseweg 9, 1406 LB Bussum 02159-12640
Penningmeester : L.Mudde, Slauerhoffstraat 6, 1382 RR Weesp, tel. 02940-11683
VWG het Gooi : Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

Kontaktpersonen

Avifauna : A.P.Vermeule, Gr.Wichmanstraat 40, 1222 BR H'sum, tel. 035-857492
Eempolders : R.A.Kole, Torenavalk 22, 3752 SK Bunschoten, tel. 03499-82303
Nestkasten :

Propaganda : H.W.de Soete, zie boven
Vogelcursus : A.v.Klaveren-van Oord, Berkenhof 3, 1241VP Kortenhoef tel.035-61426
contr. Vogelwet: R.G.Moolenbeek, A.Voetlaan 14, 1244 PJ Ankeveen, tel. 035-62641
Korhaan : W.Duurland, M.Simonszhof 84, 1216 LM Hilversum, tel. 035-17222
Vogelasyl : B.v.Ingen, J.v.Schimmelstraat 6, 1411 VS Naarden, tel.02159-45658
Excursies : J.J.M.Hardon-v.Velsen, Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn,
tel. 02154-18804

Inzenden waarnemingskaartjes

J. de Jonge, Van Brakelllaan 26, 1215 PJ Hilversum

Afhalen waarnemingskaartjes

Ankeveen : R.G.Moolenbeek
Bussum/Naarden: L.Reddingius, Gr.W.de Oudelaan 22, 1412 AV Naarden, tel.02159-42508
Hilversum : J. de Jonge

Contributie : f 20.- per jaar, huisgenootlid f 7.50, Vogeljaar f 18,50

Gironummer : 2529179 t.n.v. penn. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken
Slauerhoffstraat 6, 1382 RR Weesp

Opzegging van het lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 november van elk kalenderjaar.

" De Korhaan "
Uitgave Vogelwerkgroep Het Gooi e.o.
Postbus 1028 , 1200 BA Hilversum

port betaald
Hilversum

XH-3016104-V
LECLERCQ J W
VT HOFFSTR
1223 EE HILVERSUM 28